365 dagen per jaar wadlopen & excursies

tekst en foto's Eveline van Dijck

Al bijna twintig jaar is Harm Jan Wilbrink (54) wadloopgids in Peazens-Moddergat. Hij is geboren in Dedemsvaart en raakte gefascineerd door de natuur tijdens een familievakantie op Texel. We spreken elkaar een uur voor de start van een zwerftocht over het wad. De telefoon gaat. Wilbrink noteert nog een laatste boeking. 'Dat is ook typisch voor mij, hoor, dat mensen zich tot vlak voor vertrek kunnen aanmelden. Alleen: twaalf deelnemers is de max, dat is voorschrift. Zijn er meer, dan moet er een extra gids bij.'

Foto's: Eveline van Dijck

Natuurmens

'Heel mooi was het om als tienjarig jongetje op Texel rond te struinen in de duinen en op het strand. Daar zag ik voor het eerst het wad en kocht m'n eerste vogelboekje. Terug in Dedemsvaart wilde ik liefst de natuur in en vogels kijken en werd lid van de Vogelbescherming en van de Nederlandse Bond van Natuurstudie. In m'n tienertijd organiseerde ik vogelexcursies en schreef ik wekelijks stukjes in de natuurrubriek Op Zoek … in de Dedemsvaartse Courant.'

Omdat niet alleen de natuur, maar ook mensen en hun gedrag hem boeiden, besloot Wilbrink sociologie te gaan studeren. 'Als socioloog ben ik opgeleid tot wetenschappelijk onderzoeker en gespecialiseerd in het analyseren van data van grote bestanden. Tijdens mijn studie sociologie in Utrecht woonde ik in Zwolle en was een van de oprichters van sociaal-culturele vereniging Eureka, waar ik jarenlang folk-concerten en literaire avonden organiseerde.Na mijn afstuderen ging ik aan het werk bij een onderzoeksbureau. Daar kwam ik er al snel achter dat van negen tot vijf achter een computer zitten niet gezond was voor mij. Ik was toch te veel een natuurmens. Wat nu? Toen ben ik twee jaar taxichauffeur geweest om uit te zoeken wat ik dan wel wilde. Ik zocht heil in de natuur. Elke dag een paar uur buiten wandelen. In die tijd raakte ik geïnteresseerd in de Middeleeuwen en heb concerten georganiseerd in oude kerken in de regio Zwolle, Kampen en Deventer.

In 2007 ben ik met mijn vriendin naar Seewei 61 in Peazens-Moddergat verhuisd. Ik wist wel dat ik hier iets zou gaan organiseren met natuur en geschiedenis, maar wist nog niet dat het wadlopen zou zijn. Mijn vriendin deed aan zen-meditatie, we hielden thema-weekenden. Dat kon in dit tweehonderd jaar oude gebouw aan de Achterwei, dat ooit dienst deed als kerklokaal en dat we eind 2007 konden huren. Toen het tien jaar geleden uitging met m'n vriendin kon ik gelukkig dit lokaal, van waaruit ik intussen wadlooptochten organiseerde, kopen en ben ik hier gaan wonen.'

Wadloopgids

'Het wadlopen ontdekte ik toen we hier een half jaar woonden. Iemand vertelde me dat je wel het wad op kon, als je maar goed keek wanneer het laagwater was en je een kompas meenam. Het werd een indrukwekkende ervaring, ik was er helemaal door gegrepen. Dit is m'n nieuwe bestemming, voelde ik en heb me voor de opleiding tot wadloopgids

aangemeld in Pieterburen. Daarna heb ik Stichting Oan ’e dyk opgericht en organiseer sinds 2008 wadlooptochten. Dagelijks is het mogelijk een zwerftocht Zoutkamperlaag te maken, een schone schoenentocht of een waddenexcursie. De deelnemers komen uit binnen- en buitenland. Soms is er zoveel belangstelling dat ik extra gidsen inhuur,’ vertelt Wilbrink.
‘Ik ben heel dankbaar dat dit mij gegund is. Dat ik de deelnemers zo’n ervaring kan geven. Steeds weer merk ik wat een positieve invloed het wad heeft op de mensen.’

Oertijd
Naast het wadlopen kreeg Wilbrink belangstelling voor de steentijd en verdiepte zich in het leven van Neanderthalers en de oertijd. ‘Daardoor ben ik meer naar mensen gaan kijken vanuit evolutionair perspectief, wat me nieuwe ideeën gaf over onze ideale leefwijze. Ik zag hier een theoretisch fundament in voor een eenvoudig leven, dicht bij de natuur, in kleine gemeenschappen. Allengs heb ik me een andere levensstijl aangemeten: gezond eten, bewegen en slapen. Op een gegeven moment denk je: ik zoek liever de stilte, de schone lucht en ik ga vroeg naar bed,’ zegt Wilbrink, die meer mensen deelgenoot wil maken van zijn ervaringen en kennis.
Binnenkort komt hij met Oercast, een wekelijkse podcast over natuur, geschiedenis en eenvoudig leven. Oftewel: de mismatch tussen ons oer-verleden en de moderne wereld. Daarover in een volgende PM’er meer.

Zwerftocht
Intussen arriveren de deelnemers voor de wadloopzwerftocht. Wilbrink checkt of iedereen de juiste schoenen heeft. ‘Dat is het enige wat telt,’ zegt hij. Omdat het op het wad modderig en vaak glad en onvoorspelbaar is qua wegzakken is het zaak dat de schoenen goed aangesloten zitten zodat je ze niet kwijtraakt.’
Desgewenst kan men voor een paar euro een paar schoenen huren.
Iets voor tienen lopen we de dijk op. Als de kerkklok tien uur slaat, steekt Wilbrink van wal en vertelt over de middeleeuwse kerk van Peazens en de hoge dichtheid aan oude kerken in Noardeast- Fryslân. ‘De geschiedenis is hier zo rijk. Bij mijn wadlooptochten raak ik vaak in gesprek met allerhande mensen: biologen, historici, geologen, archeologen en sterrenkundigen. Van hen heb ik in de loop der jaren veel opgestoken. Zo kwam ik erachter dat het beeld van de boeren die hier op terpen zaten te bibberen van angst voor de zee, niet klopt. Dat beeld hebben de Romeinen neergezet. De oorspronkelijke bewoners hadden al een flinke ontwikkeling doorgemaakt: met het verbouwen van gerst en tuinbonen, allerlei waterwerken, versierde zwaarden en bijzonder aardewerk. Er gebeurde in die tijd al van alles hier.’
Wilbrink draait zich om richting Waddenzee: ‘Nu is dit naar mijn idee de meest open plek van Nederland. Voor ons Schiermonnikoog en daar Engelsmanplaat en Ameland.’

Lopend op de strekdam richting wad vertelt hij ooit een schaap van het wad gered te hebben, waarbij hij zelf bijna vast kwam te zitten. Een hachelijk avontuur, dat gelukkig goed afliep. Via het dwarsdammetje komen we op het wad.

De meeste deelnemers baggeren eerst wat onwennig door het slik. Allengs went het.De modder ligt vooral aan de kant, hoe verder we weglopen hoe harder de bodem wordt.Wilbrink vertelt over de vogels die we zien, stopt bij mosselbankjes en toont hoopjes opgerolde zandslierten of ‘tandpastahoopjes’: de uitwerpselen van wadpieren.

Lijnen van de natuur
‘Kijk, deze geulen volgen de natuur, zie je hoe die lijn bochten heeft en golvend is? De Oostenrijkse kunstenaar Hundertwasser had een hekel aan rechte lijnen, want in de natuur is geen enkele rechte lijn te vinden, zei hij. Als je goed kijkt is dat waar,’ zegt Wilbrink.
Opvallend is, vindt een deelnemer, dat er nergens op het wad een vis is achtergebleven. ‘Ja, dat klopt,’ antwoordt Wilbrink, ‘maar reken maar dat er bij vloed weer miljoenen zijn.’ Hij wacht even tot iedereen bijeen is en wijst naar bruine plekken op het wad. ‘Dit zijn kiezelwieren. Die produceren ongeveer een kwart van de zuurstof op aarde.’

De tocht gaat naar het ontmoetingspunt van twee geulen: de Zoutkamperlaag en de Paesensrede. ‘De Zoutkamperlaag voorziet een groot deel van de Waddenzee ten zuiden van Schiermonnikoog van water en staat in open verbinding met de Noordzee. De Paesensrede is een grote vaargeul aan de zuidwestkant van Engelsmanplaat, die is afgesplitst van de Zoutkamperlaag. Vroeger lag de vissersvloot van Paesens-Moddergat hier in de zomer voor anker. Omdat er geen haven was moest de gevangen vis met kleine boten aan land gebracht worden. Bij laagwater ontstaat een zandplaat tussen de twee stromen. Kijk: links en rechts zie je het water al opkomen. Ik zal het een beetje spannend maken, als we hier nog een kwartiertje blijven staan, is het einde is nabij …,’ lacht Wilbrink.
De eerdere achterblijvers draaien zich om en zetten er opeens flink de pas in.
‘Rustig aan maar, rustig aan,’ kalmeert Wilbrink. ‘We hebben nog tijd genoeg … Toen ik de wadloopgidsenopleiding deed, kregen we een nieuwjaarskaart met de tekst: 365 x 2 is 730 keer laagwater nodigt uit tot wadlopen en 730 keer hoogwater nodigt uit tot doorlopen … haha.’

Patronen
Op de plek waar we staan, komen veel kleine geulen bijeen en vormen een indrukwekkend stroomgebied en waddenlandschap. ‘Fascinerend! Steeds weer is het ontstaan van de geulen en patronen een samenwerking tussen chaos en orde. Hoe een klein verschil de loop van zo’n geul verlegt. Een route die elke keer weer wat anders is,’ zegt onze gids.
Allengs wordt het tijd om terug te keren. Onderweg pakt Wilbrink een kokkelschelp. Voorzichtig breekt hij de schelp open en toont het schelpdier. ‘Kijk, die kun je eten.’ Hij voegt de daad bij het woord. ‘Heerlijk.’ Een enkele deelnemer griezelt, een ander stapt naar voren om ook zo’n verse kokkel te proeven. ‘Ja, een lekkere zachte smaak,’ knikt hij.
Wilbrink: ‘Verser kun je het niet krijgen. Als ik met een groep Italianen ben, zijn ze hier niet meer weg te slaan.’

Na ruim twee uur zijn we terug bij het wadloopcentrum. Tijdens het afspoelen van de modder kijkt iedereen tevreden terug op de wadlooptocht. Het was een unieke ervaring.

Stichting Oan ‘e dyk
Achterwei 1
9136 PX Paesens
06 - 46 63 39 89
info@oanedyk.nl
wadlopen-moddergat.nl

Extra

Foto's Eveline van Dijck

Extra
Foto's Eveline van Dijck

Extra

Foto's Eveline van Dijck